

HIỆN TRẠNG SỬ DỤNG TIẾNG VIỆT TRÊN PHƯƠNG TIỆN THÔNG TIN ĐẠI CHÚNG VÀ NƠI CÔNG CỘNG TẠI ĐÀI LOAN

A RESEARCH OF VIETNAMESE USING ON TAIWAN MEDIA AND PUBLIC PLACES

*Nguyễn Thị Thanh Hà**

1. Khái quát lịch sử di dân của Việt Nam tới Đài Loan

Trong lịch sử phát triển đất nước, người Việt đã không ngừng di cư từ Bắc tới Nam hay từ trong nước ra nước ngoài. Công cuộc Nam tiến của chúa Nguyễn Hoàng đã tạo điều kiện cho người Việt mở rộng phạm vi sinh sống từ đồng bằng sông Hồng tới khu vực miền Thuận Quảng và sau này tới tận mũi Cà Mau. Khi sự giao thương giữa các quốc gia, các vùng trên thế giới ngày càng mật thiết, quan hệ giữa Việt Nam và các nước cũng tạo điều kiện cho người Việt có cơ hội di cư đến các nước khác nhau sinh sống, tạo nên một cộng đồng người Việt ở hải ngoại lên tới hơn 4 triệu người.

Trong khi Việt Nam là một quốc gia có số lượng người di cư ra nước ngoài đáng kể, thì Đài Loan lại luôn được coi là một khu vực thu hút người nhập cư tới. Lịch sử phát triển của Đài Loan cho thấy, khu vực này chính là nơi đến của các cư dân khu vực Hoa Nam của Trung Hoa. Nhất là sau khi triều Thanh thay thế triều Minh cai trị Trung Hoa thì lượng người rời khỏi Trung Quốc đến Đài Loan lập căn cứ địa « phản Thanh phục Minh », đến khi triều Thanh thu phục Đài Loan thì người Hán cũng di cư tới đây và định cư tại Đài Loan ngày càng nhiều. Đến năm 1949, chính phủ Trung Hoa Dân Quốc thua cuộc trong cuộc nội chiến tại Trung Quốc đã một lần nữa lấy Đài Loan làm nơi phục quốc. Những người chạy theo chính quyền Tưởng Giới Thạch đến đảo Đài Loan chủ yếu là các quan chức chính phủ hoặc binh sĩ, và họ được gọi với cái tên là "người ngoại tỉnh". Đến những năm 80 của thế kỷ trước, ở một số nước Đông Nam Á trong đó có Việt Nam đã xảy ra những sự kiện "bài Hoa" làm cho người gốc Hoa ở Đông Nam Á rời đó đến Đài Loan sinh sống. Vào thập kỷ 90, do nền kinh tế phát triển trong khi dân số ngày một già đi, Đài Loan cần nhập khẩu lao động từ các nước Đông Nam Á và những người này đã trở thành một phần không nhỏ trong nền kinh tế Đài Loan. Nhưng số lượng người nhập cư gây ảnh hưởng mạnh nhất đến xã hội Đài Loan thực ra là những người nước ngoài kết hôn với người Đài Loan và tới đây định cư. Trong số hơn 500 nghìn người nước ngoài kết hôn tới Đài Loan thì số lượng người Việt Nam lên tới 105,905 người, chiếm gần 70% số người nước ngoài kết hôn với người Đài Loan (không kể người Trung Quốc và Hồng Kông hay Ma Cao). Theo số liệu thống kê của Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Đài Loan thì số lượng người Việt (gốc Việt) ở Đài Loan vào tháng 4 năm 2019 là 365,130 người (bao gồm kết hôn, lao động, du học và các thành phần khác) như bảng biểu sau :¹

* Thạc sĩ, Đại học Khoa học và Công nghệ Cao Hùng, Đài Loan.

¹ Số liệu thống kê của Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Đài Loan (thăm khảo tháng 4/2019)

Bảng 1 : Số liệu thống kê người Đông Nam Á tại Đài Loan

	Kết hôn	Lao động	Học sinh	Khác	Tổng
Brunei		-	8	15	23
Laos		-	20	39	59
Cambodia	4,321	-	91	137	4,549
Singapore		-	171	2,054	2,225
Myanmar		-	976	1,379	2,355
Malaixia		3	14,306	10,162	24,471
Thailand	9,718	75,471	890	8,011	94,090
Philippines	8,939	165,543	540	6,683	181,705
Indonesia	30,071	263,017	7,904	8,024	309,016
Vietnam	105,905	224,480	9,898	24,847	365,130
Total	158,954	728,514	34,804	61,351	983,623

Mặc dù số lượng người Việt Nam tại Đài Loan chỉ chiếm hơn 0.15% tổng dân số Đài Loan (dân số Đài Loan hiện nay là 23,589,312 người)² nhưng chỉ kém tổng số người nguyên trú (người gốc trên đảo Đài Loan thuộc 16 dân tộc khác nhau với số lượng 567,502 người)³ gần 200 nghìn người. Điều đó cho thấy người Việt Nam ở Đài Loan đã trở thành một bộ phận không nhỏ trong cuộc sống xã hội Đài Loan. Khi tới đây sinh sống và làm việc, đa phần người Việt Nam không biết tiếng Hoa, hoặc chỉ biết một chút ít vốn từ có liên quan đến công việc hoặc cuộc sống của bản thân. Do đó, nhu cầu sử dụng tiếng Việt trong giao tiếp hàng ngày cũng như trong các văn bản hành chính, các ấn phẩm tuyên truyền tại Đài Loan cũng ngày một lớn. Nhưng thực trạng sử dụng tiếng Việt ở Đài Loan hiện nay còn có nhiều vấn đề bất cập mà chưa có một bài viết nào nói tới. Vì vậy, trong bài viết nhỏ này, người viết muốn đưa tới độc giả những hình ảnh về các văn bản hay các biểu hiệu mà người viết và bạn bè có cơ hội được gặp trên các đường phố hoặc nơi công cộng hay trên các phương tiện thông tin đại chúng ở Đài Loan.

2. Thực trạng và mục đích sử dụng tiếng Việt tại Đài Loan

Việc sử dụng tiếng Việt trong các văn bản hành chính hoặc trên các phương tiện thông tin đại chúng ở Đài Loan bắt nguồn chưa lâu. Sớm nhất có thể kể đến Ban Việt ngữ Đài phát thanh Trung ương Đài Loan (Radio Taiwan International), được thành lập từ năm 1953. Đến nay Ban Việt ngữ đài RTI đã rất thân thuộc với các thính giả Việt Nam ở Đài Loan.⁴ Hiện nay Ban Việt ngữ có nhiều chương trình như Văn hóa - Nghệ thuật, Đời sống -

<https://www.immigration.gov.tw/5385/7344/7350/8887/>

² Số liệu thống kê của Bộ Nội chính Đài Loan tháng 4/2019 (tham khảo ngày 22/5/2019)

<https://www.ris.gov.tw/app/portal/346>

³ Cùng thống kê trên

⁴ Minh Hà, *Thính giả Việt Nam cùng chúc mừng Ban Việt ngữ Đài RTI thành lập tròn 65 năm*, 08 July, 2018

Giáo dục, Cộng đồng, Học tiếng Hoa, Du lịch - Giải trí, Pháp luật - Lao động, Sự kiện mới nhất, Sức khỏe, Tin tức trong ngày, v.v.

Sau báo nói, báo viết cũng là một kênh thông tin quan trọng để cung cấp thông tin cho người Việt ở Đài Loan. Vào năm 2006, một nghiên cứu sinh khoa Đông Nam Á trường Đại học Ký Nam là Trương Chính đã cùng giáo sư hướng dẫn của mình lập ra tờ báo tiếng Việt đầu tiên ở Đài Loan có tên gọi « Báo Bốn Phương ». Vì người biên tập và phát hành báo đều là người Đài Loan, không rành tiếng Việt, nên ngoài những người làm kỹ thuật và biên tập thì báo Bốn Phương cũng sử dụng người Việt trong các khâu biên tập và dịch thuật. Điều đặc biệt là báo Bốn Phương còn sử dụng trực tiếp các bài văn, thơ, hình ảnh vẽ tay của độc giả gửi đến như là một cầu nối cho những người thích sáng tác thơ văn hay hội họa. Độc giả chủ yếu của báo là người lao động và cô dâu Việt Nam tại Đài Loan nên nội dung chủ yếu của báo là thông tin tin tức Việt Nam, Đài Loan, các pháp lệnh, quy định liên quan đến người nước ngoài, hoặc đưa tin về các cá nhân xuất sắc hay các hoạt động liên quan trong cộng đồng người Việt ở Đài Loan. Với tần suất một số một tháng, tuy không nhiều nhưng báo Bốn Phương đã từng là món ăn tinh thần quan trọng cho người Việt Nam ở Đài Loan những năm 2006 - 2016.

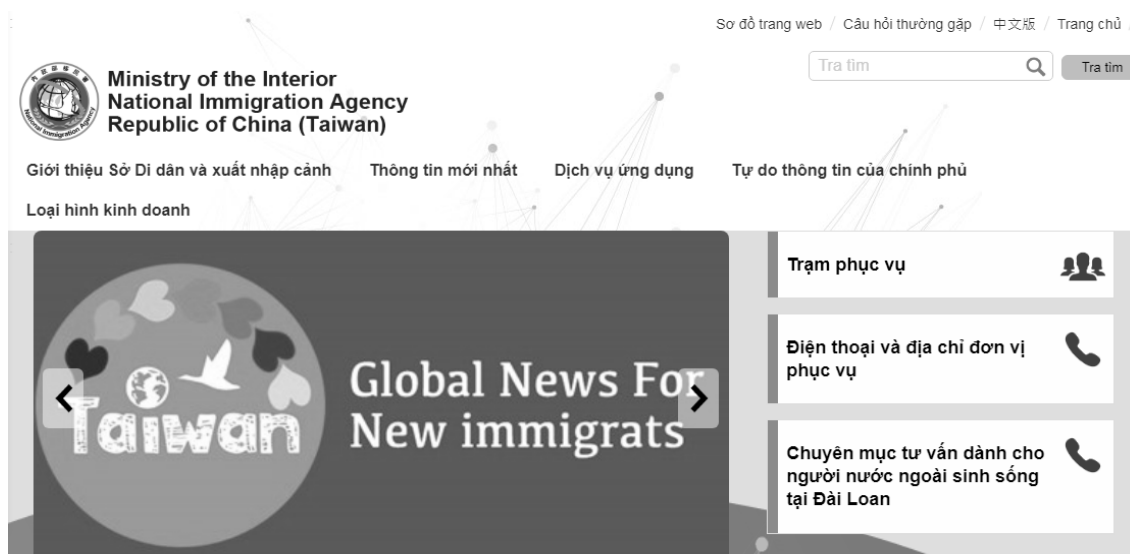
Báo hình bằng tiếng Việt tại Đài Loan là một loại hình mới nhất nhưng cũng rất được ưa chuộng. Mới chỉ được đưa vào chương trình truyền hình chính thức của Đài truyền hình Công Cộng Đài Loan từ tháng 4 năm 2018, nhưng chương trình Bản tin tiếng Việt cũng rất được ưa chuộng. Theo thống kê của ban sản xuất chương trình, Bản tin tiếng Việt có thời lượng mỗi ngày 4 phút, phát sóng vào 10:54 hàng ngày. Bản tin tiếng Việt cung cấp cho khán giả những tin tức quan trọng liên quan đến Việt Nam hoặc người Việt tại Đài Loan. Tuy chỉ có thời lượng khiêm tốn, nhưng tỉ suất người xem khá cao, tỉ lệ người xem hàng ngày khoảng 0.3~0.5% (6.500 – 10.000 người). Ngoài việc phát sóng trên sóng truyền hình, Bản tin tiếng Việt còn có kênh Youtube và phát trên Fanpage riêng tại Facebook để cho những khán giả không có ti vi cũng có thể xem miễn phí. Lướt xem trên các kênh trực tuyến này cũng khoảng từ 3.000 đến 30.000 lượt, tùy theo từng loại tin.⁵

Ngoài những kênh thông tin truyền thống như báo giấy, phát thanh, truyền hình, thì hiện nay mạng điện tử cũng là một kênh thông tin quan trọng ngày càng nhiều người sử dụng. Chính vì vậy, các trang web chính thức của các cơ quan quản lý của chính phủ hay các viện bảo tàng có liên quan đến người nước ngoài đều có bản tiếng Việt. Cơ quan quản lý trực tiếp những người nước ngoài ở Đài Loan là Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Đài Loan cũng đã sử dụng tiếng Việt làm một trong những phiên bản cho trang web chính thức của họ. Người Việt Nam ở trong hay ngoài Đài Loan cũng đều có thể cập nhật các thông tin hàng ngày về các pháp lệnh về di dân thông qua trang web này. Đơn vị chủ quản của trang web chính là phòng biên tập và quản lý dữ liệu thuộc ban thư ký của Tổng cục. Có

<https://vn.rti.org.tw/news/view/id/87943> (tham khảo ngày 22/5/2019)

⁵ Báo cáo sơ bộ của trường ban sản xuất chương trình Bản tin tiếng Việt.

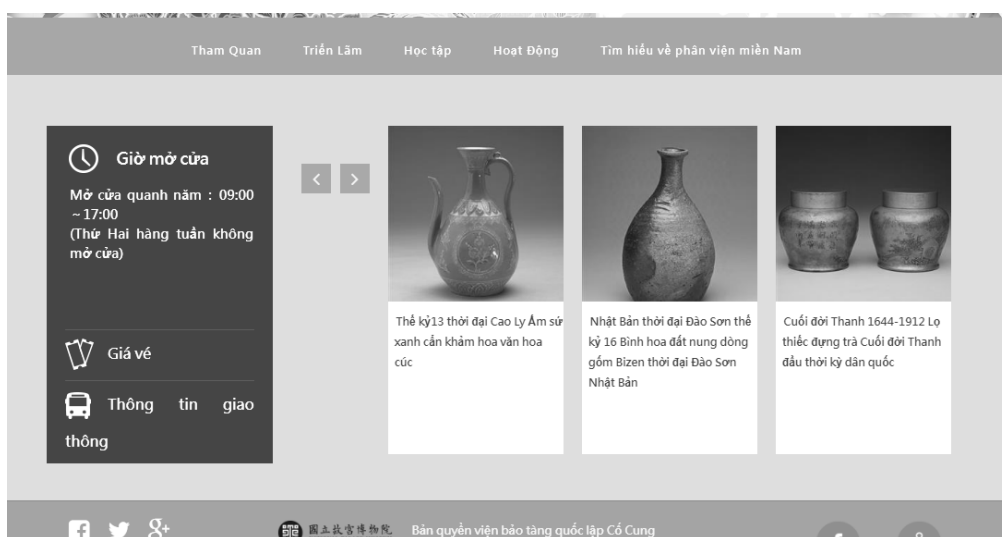
thể do nhân viên của phòng đều là người Đài Loan từng học tiếng Việt, nên tiếng Việt trong các văn bản hoặc bản tin trên đó chưa được thuần Việt, vẫn có những lỗi nhỏ về cách dùng từ hoặc đánh máy, tuy nhiên độc giả vẫn hiểu họ muốn nói gì. So với các cơ quan quản lý ở cấp trung ương, cổng thông tin điện tử của các cơ quan khác cũng mới chỉ có đơn ngữ tiếng Hoa hoặc thêm song ngữ tiếng Anh, hiếm có đơn vị nào ngoài tiếng Hoa và tiếng Anh còn có thêm 7 ngôn ngữ Đông Nam Á như của Tổng cục Di dân. Điều đó cho thấy rằng Chính phủ đã quan tâm đến đời sống của người nước ngoài tại Đài Loan, và họ hiểu được sự quan trọng trong việc truyền đạt thông tin một cách trực tiếp đến người dân.

Hình 1: Hình ảnh chụp màn hình của trang web của Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Đài Loan (chụp ngày 22/5/2019)⁶

Bảo tàng quốc lập Cố Cung phân viện miền Nam của Đài Nam nằm tại thị trấn Thái Bảo, huyện Gia Nghĩa. Là một bảo tàng mang sứ mệnh là “Viện bảo tàng văn hóa – nghệ thuật Á Châu”, bảo tàng thường xuyên có những triển lãm đặc biệt về các cổ vật hoặc tác phẩm nghệ thuật của các nước châu Á trong đó có Việt Nam, do vậy, trang web của bảo tàng cũng có phần giới thiệu tiếng Việt. Chỉ tiếc rằng các nội dung mới không được cập nhật thường xuyên như tiếng Hoa hay tiếng Anh, mà chỉ hạn chế ở những nội dung giới thiệu cơ bản từ thời kì đầu mới thành lập. Ngoài Bảo tàng quốc lập Cố Cung phân viện miền Nam còn có Bảo tàng Quốc lập Đài Loan cũng có phiên bản tiếng Việt để giới thiệu các thông tin liên quan. Những thông tin này không những giúp người xem có thể hiểu hơn về lịch sử phát triển của bảo tàng, mà còn thông qua sự giới thiệu các vật phẩm trưng bày trong bảo tàng để hiểu hơn nữa về Đài Loan, nơi đã trở thành quê hương thứ hai của nhiều người Việt và cũng là địa điểm yêu thích của nhiều du khách Việt Nam.

⁶ Cổng thông tin điện tử Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Trung Hoa Dân Quốc
<https://www.immigration.gov.tw/7072/>

Hình 2: Hình ảnh chụp màn hình của trang web của Bảo tàng quốc lập Cố Cung phân viện miền Nam (chụp ngày 22/5/2019)⁷

Nếu như các bảo tàng sử dụng tiếng Việt để làm công cụ giới thiệu trên cổng thông tin điện tử của mình là vì muốn để càng nhiều người biết đến họ thì các cơ quan chính quyền địa phương cũng dùng cách này để đến gần hơn với dân chúng. Trong tất cả 22 huyện thị ở Đài Loan hiện nay, chỉ có chính quyền huyện Bình Đông có cổng thông tin điện tử có phiên bản tiếng Đông Nam Á trong đó có tiếng Việt.

Hình 3: Hình ảnh chụp màn hình của trang web của huyện Bình Đông (chụp ngày 28/5/2019)⁸

⁷ Cổng thông tin điện tử của Bảo tàng quốc lập Cố Cung Phân viện miền Nam
<http://south.npm.gov.tw/vi-VN>

⁸ Cổng thông tin điện tử huyện Bình Đông (chụp ngày 22/5/2019)
https://www.pthg.gov.tw/vietnam/Content_List.aspx?n=315F08E4F03DEDC7

Ngoài việc sử dụng tiếng Việt trong các trang mạng công thông tin điện tử chính thức của các cơ quan quản lý từ trung ương đến địa phương thì mỗi khi gặp dịp cần tuyên truyền, quảng bá các chính sách mới hoặc các thông tin quan trọng, các cơ quan quản lý của Đài Loan thường làm poster bằng tiếng Việt, dịch từ nội dung gốc tiếng Hoa để cho người dân hiểu.

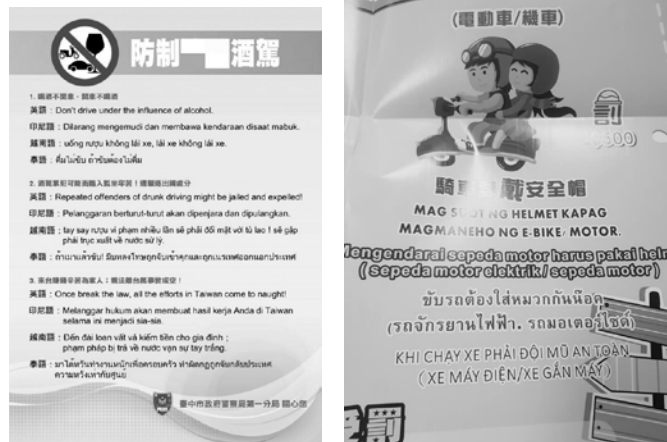
Hiện nay, vì số lượng người Việt ở Đài Loan ngày một nhiều, trong số đó cũng không ít người đã nhập quốc tịch và có quyền bầu cử tại các cuộc bầu cử từ trung ương đến địa phương, do vậy Ủy ban Bầu cử trung ương của Đài Loan làm những poster kêu gọi hoặc hướng dẫn người dân tham gia bầu cử bằng tiếng Việt.

Hình 5: Poster kêu gọi bầu cử và hướng dẫn người dân cách bỏ phiếu do Ủy ban Bầu cử trung ương Đài Loan phát hành. 9 Năm 2016 (hình trái) và 2018 (hình phải).

Tổng cục Cảnh sát trực thuộc Bộ Nội chính Đài Loan cũng là một đơn vị thường xuyên tiếp xúc với người nước ngoài, trong đó có người Việt Nam. Do vậy họ thường xuyên làm các tờ rơi nhỏ để phân phát cho người Việt Nam hoặc post trên mạng của các Cục cảnh sát địa phương nhằm tuyên truyền các chính sách, pháp lệnh để giúp người dân hiểu rõ pháp luật, giảm thiểu những vi phạm xảy ra do không hiểu biết.

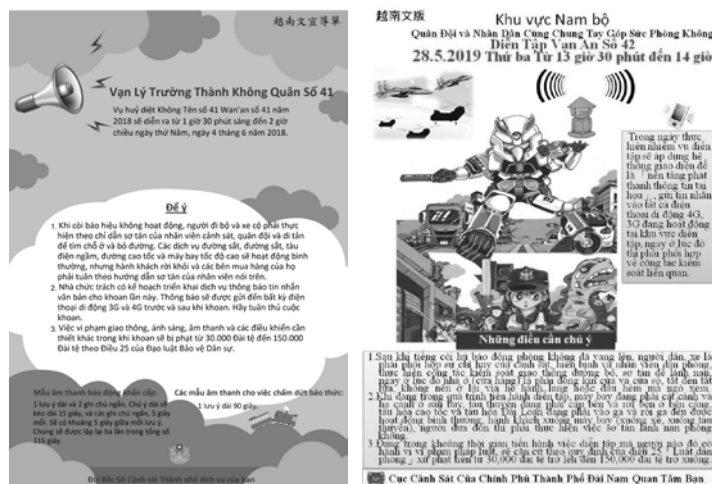
⁹ Download từ cổng thông tin điện tử của Ủy ban Bầu cử trung ương Đài Loan https://www.cec.gov.tw/central/cms/poster_osea (Download ngày 25/5/2019)

Hình 6: Tờ rơi và poster do đơn vị cảnh sát phát cho người dân.¹⁰

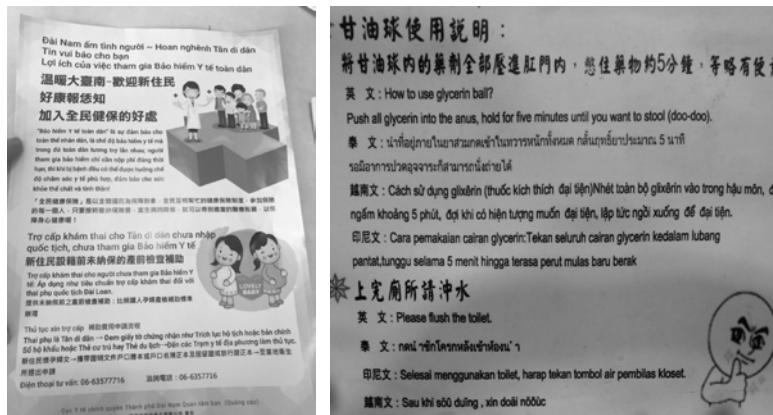
Ngoài ra, hàng năm Đài Loan đều tiến hành diễn tập quân sự dân sự liên hợp mang tên Vạn An; khi diễn tập diễn ra tại khu vực nào, thì trong thời gian diễn tập (khoảng nửa tiếng buổi trưa) người dân và xe cộ không được phép ra đường. Do hiện nay ở Đài Loan có rất nhiều người nước ngoài không hiểu tiếng Hoa, nên Cục cảnh sát các địa phương đều phải làm các thông báo bằng nhiều thứ tiếng khác nhau, và tiếng Việt cũng là một ngoại ngữ được ưu tiên sử dụng.

Không chỉ có các cơ quan quản lý hành chính hay pháp luật ở Đài Loan mới có những văn bản hoặc ấn phẩm bằng tiếng Việt, các cơ quan chăm sóc sức khỏe người dân như Bộ Y tế và Phúc lợi, các trạm y tế, bệnh viện, trung tâm chăm sóc sức khỏe địa phương cũng có những văn bản hướng dẫn người dân cách tự chăm sóc bản thân hoặc các quy định về vệ sinh dịch tễ.

Hình 7: Poster tuyên truyền về diễn tập liên hợp Vạn An số 41 năm 2018 tại Đài Bắc và số 42 năm 2019 tại Đài Nam.

¹⁰ Do bạn nhận được chụp lại cung cấp.

Hình 8 : Các bản truyền truyền chính sách y tế và chăm sóc sức khỏe tại bệnh viện.

Ngoài những văn bản hoặc poster do cơ quan chính phủ in ấn và phát hành thì đi trên đường phố Đài Loan bất cứ ở địa phương nào cũng rất dễ dàng bắt gặp những biển hiệu chẳng bằng rộn làm bạn phải giật mình. Giật mình vì tại một đất nước xa lạ bạn nhìn thấy những con chữ thân quen treo trước mặt. Nhưng sau khi giật mình bạn sẽ không khỏi ngỡ ngàng vì không hiểu cái tiếng Việt thân quen viết gì. Những chữ đó có thể là tên một biển hiệu, lời chỉ dẫn trong một ga tàu hay bến xe, thậm chí có cả ở trong nhà vệ sinh công cộng nào đó.

Dưới đây tôi chỉ đưa mấy hình đại diện mà chúng tôi gặp thường xuyên trên đường phố Đài Loan.

Hình 9: Tập hợp các hình ảnh thường thấy trên đường phố Đà Loan

Những hình ảnh trên khác với các poster do cơ quan chính phủ phát hành vì nó chỉ là cá nhân các cửa hàng, chủ tiệm dùng tiếng Việt để quảng cáo, thu hút những khách hàng biết tiếng Việt mà không biết tiếng Hoa đến với quán. Vì vậy, những biển hiệu này thường xuất hiện tại các con phố quanh các khu công nghiệp, các bến tàu là nơi có nhiều lao động Việt Nam tập trung. Các băng rôn cảnh báo cũng chỉ do cá nhân một bến tàu hay khu dân cư nào đó muốn nhắc nhở người sử dụng không nên làm những việc vi phạm quy định gây ảnh hưởng đến an toàn và vệ sinh môi trường. Khi đọc được những con chữ trên các biển hiệu đó, ta có thể thấy nó đúng hoặc sai, những lỗi sai thường thấy có rất nhiều, nhưng nếu là văn bản của chính phủ thì thường sai về lỗi dịch thuật, còn biển hiệu của cá nhân các hàng quán lại sai về lỗi dùng từ, đánh máy hoặc lỗi do nói ngọng.

3. Thái độ của dân chúng khi gặp tiếng Việt ở Đài Loan

Gặp các văn bản, biển hiệu tiếng Việt tại Đài Loan liệu có làm cho người Việt Nam vui vẻ hay cảm thấy tốt hơn, đó là điều chúng tôi quan tâm. Và để tìm hiểu vấn đề này, chúng tôi đã tiến hành làm một bản điều tra nặc danh thông qua Google Form. Bản điều tra của chúng tôi gồm ba phần: dữ liệu cá nhân, tần suất sử dụng tiếng Việt và thái độ khi gặp các văn bản tiếng Việt tại Đài Loan. Trong vòng hơn 1 tháng điều tra, chúng tôi đã thu thập được 362 câu trả lời, trong đó số người trả lời đã từng gặp tiếng Việt tại các nơi công cộng ở Đài Loan là 299. Trong số 362 người trả lời thì có đến 96% người sống ở Đài Loan 1 năm trở lên, và trong số đó có tới 43.8% người sống ở Đài Loan trên 10 năm. Có tới 197 người tới Đài Loan do kết hôn, 200 người trả lời là đến Đài Loan du học hoặc làm việc. Từ đó cho thấy họ sống ở Đài Loan cũng đủ lâu để hiểu ngôn ngữ bản địa cũng như sự cần thiết tham gia vào cuộc sống sinh hoạt xã hội tại đây.

Về trình độ học vấn của người trả lời thì có 335 người, tức là 92% số người được hỏi, có trình độ học vấn từ phổ thông trung học trở lên; lứa tuổi thì chỉ có 1 người dưới 18 tuổi và không có ai trên 60 tuổi, đây có lẽ do phương thức trả lời thông qua điện thoại hoặc máy tính điền bảng câu hỏi online nên cần rành về internet mới có thể trả lời. Họ thường dùng tiếng Việt với bạn bè, đồng nghiệp hoặc có thể cả người nhà hay quan chức chính phủ thông qua việc nghe hoặc nói chuyện. Có đến 202 người trả lời dùng tiếng Việt với tần suất hơn 3 tiếng mỗi ngày.

Trong số 299 người trả lời đã từng gặp tiếng Việt tại Đài Loan thì họ gặp nhiều nhất là các lời cảnh báo, dẫn dò trong siêu thị hoặc công ty, tiếp sau đó là trong các tài liệu tuyên truyền của Chính phủ. Bệnh viện, trạm phục vụ di dân là nơi có nhiều người Việt bắt buộc phải lui tới nên họ cũng được chỉ dẫn bằng các tờ rơi in tiếng Việt. Các bảng hiệu hay biển quảng cáo cũng chiếm phần không nhỏ trong thị phần sử dụng tiếng Việt.

Khi gặp tiếng Việt, thái độ của họ khác nhau, nhưng đa số đều phản ứng tích cực với các văn bản mà họ gặp. 39.1% số người gặp cả thấy bình thường, có lẽ vì họ gặp thường xuyên hoặc họ đã sống ở Đài Loan đủ lâu để không còn quá xúc động khi thấy tiếng Việt.

Nhưng những văn bản tiếng Việt được dùng ở đây có chất lượng thế nào? Đó là một điều làm người viết tò mò muốn được biết. Và kết quả là có đến 77.3% số người được hỏi cho rằng các văn bản đó có rất nhiều lỗi sai, thậm chí có tới 7 người nói rằng họ không hiểu gì khi đọc những văn bản đó. Chỉ có 19.1% số người được hỏi thấy các văn bản họ gặp rất chính xác, dễ hiểu. Thật đáng quan ngại khi con số các văn bản có vấn đề nhiều gấp 4 lần các văn bản chính xác. Nếu như, đến năm học 2019-2020 tới, hệ thống giáo dục Đài Loan bắt đầu đưa tiếng Việt vào trường tiểu học, học sinh sau khi học tiếng Việt và gặp phải những văn bản sai, tiếng Việt lệch chuẩn, họ sẽ phải làm sao, sự trong sáng và chính xác của tiếng Việt sẽ đi về đâu?

Khi được hỏi về lỗi sai trong các văn bản đó là lỗi gì, thì có tới 212 câu trả lời là lỗi dịch thuật, đứng thứ hai là lỗi chính tả và đánh máy.

Vì các văn bản đa phần là dịch lại từ tiếng Hoa sang tiếng Việt nên lỗi nhiều nhất là lỗi dịch thuật cũng là điều dễ hiểu. Hơn nữa, đội ngũ dịch thuật viên có trình độ, được đào tạo chính quy ở Đài Loan không nhiều. Mặc dù không có con số thống kê chính thức về trình độ học vấn của những người làm công việc dịch thuật ở Đài Loan, nhưng nếu lấy con số người tham gia lớp huấn luyện bồi dưỡng giáo viên tiếng Việt cho các trường tiểu học năm 2017 thì có thể thấy, số người có trình độ đại học trở lên chỉ chiếm 28.2%.¹¹ Xét nội dung của các văn bản dịch thuật do các cơ quan chính phủ hoặc công ty quản lý nhân lực phát hành mà người viết thu thập được, thì có thể thấy trình độ tiếng Việt của người dịch rất đáng lo ngại. Những văn bản này không chỉ sai về cách dùng từ ngữ, ngữ pháp mà còn sai về cách trình bày, soạn thảo văn bản, cách chọn phong chữ, làm cho văn bản không những sai về nội dung mà còn không đẹp về hình thức. Lí do có thể do người soạn thảo văn bản không biết cách sử dụng máy tính, không biết cách xử lý lỗi phong chữ tiếng Việt trên nền phong chữ mặc định của tiếng Hoa. Chính vì bản thân người Việt không nắm vững nên những công ty quảng cáo nhận làm pano áp phích hay biển hiệu cũng không biết để sửa, hay những người chịu trách nhiệm in ấn cũng không biết tiếng Việt để có thể hiệu đính, sửa chữa.

Khi được hỏi về cảm nhận của bản thân trước những văn bản sai, nhiều người đã cảm thấy bình thường vì nó quá nhiều, họ đã coi việc đó như là tất yếu phải xảy ra, nhưng có đến gần một nửa người được hỏi cảm thấy cần có trách nhiệm để giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

Nhưng phải làm thế nào để giữ gìn sự trong sáng, chính xác của tiếng Việt trước những văn bản sai đó? Nhiều người đã không biết phải làm gì, mặc dù họ rất khó chịu; con số này lên tới 56.2% cũng có nghĩa là 168 người được hỏi không biết phải làm thế nào. Chỉ có 18.1% số người gặp phải sẽ tìm cách phản ánh với đơn vị phát hành. Còn lại 23.7% chỉ biết lắc đầu bỏ qua. Nhưng để phản ánh được với đơn vị phát hành thì cần phải biết đơn vị nào phát hành, vì ở Đài Loan Luật xuất bản đã bị bãi bỏ từ ngày 25 tháng 1 năm 1999,¹² nhằm thực hiện chế độ tự do ngôn luận, do vậy không có cơ quan nào có quyền thẩm định hoặc thu hồi các ấn bản đã phát hành, chỉ có đơn vị phát hành phải tự chịu trách nhiệm với nội dung và chất lượng của sản phẩm mình làm ra. Ngay cả khi có người phản ánh thì người được phản ánh chưa chắc đã có thẩm quyền hoặc ý muốn sửa chữa, vì có thể những văn bản sai đó chỉ là của cấp trên đưa xuống hay nơi khác đưa đến. Thậm chí họ còn nghi ngờ là tại sao có thể sai, vì người Việt làm hoặc dịch văn bản đó !!!

Nhưng nếu như cứ lắc đầu bỏ qua cho những cái sai, cái lệch chuẩn như vậy thì dần dần tiếng Việt ở Đài Loan sẽ trở thành một thứ tiếng Việt mà người Việt không thể hiểu

¹¹ Báo cáo kết quả thực hiện dự án huấn luyện giáo viên ngôn ngữ Đông Nam Á do Bộ Giáo dục Đài Loan tiến hành năm 2017.

<https://newres.pntcv.ntct.edu.tw/resource/openfid.php?id=17143>

¹² Luật xuất bản của Đài Loan đang ở bị bãi bỏ.

<https://law.moj.gov.tw/LawClass/LawAll.aspx?pcode=P0030001>

nổi. Đứng trước nguy cơ này, nhiều người có tâm giữ gìn tiếng Việt đã thành lập một nhóm kín trên Facebook với tên gọi "Vì một tiếng Việt chuẩn". Nhóm này mới được thành lập đầu tháng 5 năm 2019, nhưng mới chỉ sau một tháng đã có gần 300 thành viên. Các thành viên trong nhóm đều là những giáo viên, phiên dịch viên và những người quan tâm đến việc giữ gìn sự chính xác của tiếng Việt. Hoạt động hàng ngày của nhóm là đưa những văn bản, bảng hiệu có lỗi sai để cùng nhau phân tích sự đúng sai, tìm cách liên hệ với đơn vị phát hành để phản ánh và yêu cầu sửa chữa cho đúng chuẩn. Ngoài ra, nhóm cũng đã gửi ý kiến tới tòa soạn báo để phản ánh những lỗi sai trong các văn bản của Chính phủ.¹³ Hy vọng sự nỗ lực của nhiều cá nhân sẽ tạo nên sức mạnh của cộng đồng người Việt tại Đài Loan, từ đó mong muốn giúp những người trước đây không có cơ hội học tập tiếng Việt một cách chính quy sẽ có cơ hội chuẩn hóa tiếng Việt.

4. Kết luận

Người viết đã sinh sống và làm việc ở Đài Loan hơn 17 năm, đã từng dịch thuật cho Báo Bốn Phương, là giáo viên dạy tiếng Việt tại các trung tâm ngoại ngữ và các trường từ tiểu học đến đại học hơn 10 năm nay, mỗi khi nhìn thấy những văn bản sai đều rất khó chịu và muốn phản ánh, góp ý với cơ quan phát hành. Qua quá trình tiếp xúc và tìm hiểu lí do những văn bản dịch tiếng Việt hay những biển hiệu viết bằng tiếng Việt có thể sai thì có kết luận như sau :

- 1, Người viết tiếng Việt không nắm vững các quy tắc ngữ pháp, ngữ âm và từ vựng của tiếng Việt, nói sao viết vậy, không chú ý đến sự khác biệt ngữ âm vùng miền gây nên sự sai sót trong khi dùng từ.
- 2, Các cơ quan chính phủ mong muốn sử dụng tiếng Việt để giúp người Việt hiểu hơn về các quy định pháp luật nhưng không biết tiếng Việt, có thể dùng luôn các phần mềm dịch thuật để dịch mà không cần biết nó dịch đúng hay sai.
- 3, Phong chữ trên máy tính của Đài Loan không dung hợp phong chữ tiếng Việt nên nếu không biết lựa chọn phong chữ sẽ tạo nên những con chữ to nhỏ khác nhau, gây khó chịu cho người đọc văn bản.
- 4, Ở Đài Loan đã bãi bỏ Luật xuất bản nên các ấn phẩm phát hành không chịu sự quản lí hay thẩm định của bất cứ cơ quan nào, do đó chỉ có đơn vị nào có tâm với sự chuẩn xác của ngôn ngữ mới tự động mời người hiệu đính, còn lại thì đều để văn bản tự do.
- 5, Người Việt cần phải có ý thức trong việc bảo vệ và giữ gìn sự chuẩn xác của tiếng Việt mới mong được người khác tôn trọng sự chính xác của ngôn ngữ mình.

¹³ Bài viết phản ánh tiếng Việt trong các văn bản của chính phủ Đài Loan bị dịch sai : <https://tw.news.yahoo.com/%E7%BF%BB%E8%AD%AF%E5%A5%BD%E5%B4%A9%E6%BD%B0-%E8%90%AC%E5%AE%89%E6%BC%94%E7%BF%92%E8%AE%8A%E6%AF%80%E6%BB%85%E6%A1%88%E4%BB%B6-215008858.html>

TAI LIỆU THAM KHẢO

1. Số liệu thống kê của Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Đài Loan
2. <https://www.immigration.gov.tw/5385/7344/7350/8887/>
3. Số liệu thống kê của Bộ Nội chính Đài Loan tháng 4/2019
4. <https://www.ris.gov.tw/app/portal/346>
5. Minh Hà, *Thính giả Việt Nam cùng chúc mừng Ban Việt ngữ Đài RTI thành lập tròn 65 năm*, 08 July, 2018
6. <https://vn.rti.org.tw/news/view/id/87943>
7. Báo cáo sơ bộ của trưởng ban sản xuất chương trình Bản tin tiếng Việt.
8. Cổng thông tin điện tử Tổng cục Di dân thuộc Bộ Nội chính Trung Hoa Dân Quốc
9. <https://www.immigration.gov.tw/7072/>
10. Cổng thông tin điện tử của Bảo tàng quốc lập Cố Cung Phân viện miền Nam
11. <http://south.npm.gov.tw/vi-VN>
12. Cổng thông tin điện tử huyện Bình Đông
13. https://www.pthg.gov.tw/vietnam/Content_List.aspx?n=315F08E4F03DEDC7
14. Cổng thông tin điện tử của Ủy ban Bầu cử trung ương Đài Loan
15. https://www.cec.gov.tw/central/cms/poster_osea (Download ngày 25/5/2019)
16. Báo cáo kết quả thực hiện dự án huấn luyện giáo viên ngôn ngữ Đông Nam Á do Bộ Giáo dục tiến hành năm 2017.
17. <https://newres.pntcv.ntct.edu.tw/resource/openfid.php?id=17143>
18. Luật xuất bản của Đài Loan
19. <https://law.moj.gov.tw/LawClass/LawAll.aspx?pcode=P0030001>
20. Bài viết phản ánh tiếng Việt trong các văn bản của chính phủ bị dịch sai :
21. <https://tw.news.yahoo.com/%E7%BF%BB%E8%AD%AF%E5%A5%BD%E5%B4%A9%E6%BD%B0-%E8%90%AC%E5%AE%89%E6%BC%94%E7%BF%92%E8%AE%8A%E6%AF%80%E6%BB%85%E6%A1%88%E4%BB%B6-215008858.html>